

F O A I A

pentru

MINTE, AMINTE SI LITERATURA.

Nr. 18.

MERCURIU, 2. MAIU

1856.

ЕПИСТОЛА V.

Деда Рома $\frac{1}{23}$. Септемврие 1855.

Via sacra се пъті десь Феєтв, дела дип-
кеіареа трантатвлі de паче дитре Ромвлі ші Тадів*),
еаръ десь Варропе дела черемоніи че се фъчеа ді-
тръпса**). Еа се дитиндеа дела ростреле вені din
форвлі романі, не лъпгъ полье твртвлі Пала-
тіns, de кътъръ тѣзъпогте спре ръсъртв, пълъ ла
локвлі че се пътіа Ceroliensis, unde есте ахтв
търецвлі амфітеатрв Флавіv. La дичевтв се
паре къ форма о лініе дрѣтъ, каре дп прелюбі-
реа са, престе черолиене се дитиндеа пълъ дп
Латеранv la порта Acinapіa. — Апціимеа дрѣтв-
лі ачествіа (via sacra), дела ростреле вені de
свтв Капітоліv пълъ ла амфітеатрв Флавіv, есте
de 2000 de пічіоре романе. Лърціимеа форвлі
есте de 250 de пічіоре, ші поте къ ачеаста ера
ші лърціимеа пътівлі дрѣтв къ локвлі челв лі-
берv de амжндóбе латрілі лві, de ші калеа чеа
аштерпютъ къ пеатръ пз авеа таі твлтв de 25

пічіоре дп лъціиме. Еа се поте консідера ани
даръ на внов форв контингт пълъ дп Черолиене,
жкъс дпврдітв дп таі твлтв сектівні десь
дестінъчівна са. Партеа de кътъръ Капітоліv ера
дестінатъ адвпърлорв попорвлі пептв касе по-
літіческі цівдектъорешті; партеа чеа din тізложк
се риміа форвлі Пескаріорв, ші аша се паре къ
вртв таі департе. Длъсъ къ дичетвлі, това ло-
квлі ачеста се вновлв de zidipi, ші дрѣтвлі се
стрѣмтъ ші фв сілітв а се дюдрепта десь дж-
селе. Плекжидв de есптв Капітоліv, ші а пъті
de la темплвлі лві Сатурнv, се офференіе дп-
датъ de a дрѣпта васіліка Івліа, ші dinkolo de
данса квріа Івліа; de a стжпга ачестеа дп форв
темплвлі. Дівлвлі Івлів къ ростреле лві Чесаре.
Брмезъ арквлі Фавіанv, ші de a стжпга ачествіа
vasilіka лві Павлі Еміліv, не локвлі unde фвсесе
таі дпнімте васіліка Фавіанv Еміліа. De a дрѣпта
ера темплвлі лві Вулканv (Vulcanale). De a
стжпга темплвлі лві Антоніn ші алв Фавіанv
каре се таі веде ші астъзи, дпні префъктъ дп
вісеріка съпцвлі Лазрепдіv. (Ачі фвсесе таі
дпнімте форвлі пескаріорв.) Дп фаца ачестві
темплвлі ера Іанv, пріп каре тречеа дрѣтвлі din
віа сакръ пе квівлі Палатіn la порта Магроніа.
Брма апоі дп дрѣпта Реціа сав васіліка Опіміа,
ші десь джнса дрѣтвлі de свтв Веліа. De a
стжпга ера темплвлі челв ротандv алв лві Ромвлі
ші Ремv, пътів таі дпнімте алв пепадіорв, еаръ
астъзи вісеріка съпціорв Коста ші Damianv. De
a дрѣпта спре Палатіn ера темплвлі Вікторіеi.
De a стжпга се ведв градиоселе рвіне але васілі-
чи ві Константіn, дп локвлі unde фвсесеръ
таі дпнімте Каріпеле. Дрѣптв дп фацъ се вѣдв
рвіне дела темплвлі Вінерії ші алв Ромеi челв
едіфікатъ de Адіанv, вновлв дінтре челв таі повіле
едіфіце але Ромеi, — рѣдикатъ пе локвлі unde
фвсесе вестіввлія ла каса de азрв а лві Nepone дп

*) Sacram viam quidam appellatam esse existimant, quod in ea foedus iustum sit inter Romulum et Tatium. Quidam quod eo itinere utantur sacerdotes idulum sacrorum conficiendorum causa. Itaque ne eatenus quidem, ut vulgus opinatur, sacra appellanda est a Regia ad domum Regis sacrificuli, sed etiam a Regis domo ad sacellum Streniae, et rursus a Regia usque in Arcem. Festus in sacram viam.

**) Ceroliensis a Carinarum junctu dictus, Carinae postea Cerolia, quod hinc oritur caput sacrae viae ab Streniae sacello, quae pertinet in Arcem, qua sacra quoquot mensibus feruntur in Arcem, et per quam Augures ex Arce profecti solent inauguare. Huius sacrae viae pars haec sola vulgo nota, quae est a foro eunti primore clivo. Varro de lingua Latina lib. V. cap. 47.

тізлоквіл къреїа се днълда статва колосаль а ачестві тіранз, ре.пресентжндс пе Аполло. Аквтв е вісеріка de санта Фрапческа Романа. Кжндс Adrianus edіфікъ ачестві темпль, стръмвтъ статва лві Nerone дн ареа dintre темпль ші амфітеатрв*). — Фіндс въ edіфіцівл ачеста оквпа totv локвіл чевл план de свтв Палатін, de ачеса дримвіл (via sacra) фз контржнес алв днкспціра ші а трече пе свтв арквл лві Тітв (in summa via) дрептв ла Мета сзданте dinaintea арквл лві Константінв. — Ачестві темпль авеа вп речінтв сакрв лвпг de 520 пічіоре рошапе пе лвпг віа сакръ, ші de 340 пічіоре перпендікларів пе ачеастъ кале, totv лініатв въ портікв. Дн тізлоквіл ачестеи ареі се днълда днплвл темпль алв Вінерії ші алв Ромеї, днкспціратв de вп перістілв grandiosv. Лвпітмеа темпльвлі ера de 372 пічіоре, льдітмеа лві de 186. Амжандо же челеле днпревпъ въ пропаєле лорв авеа о лвпітме de 288 пічіоре ші о лвпітме de 104. Чела de кътръ форв копріндеа сітвлакрвл Ромеї етернв, чеа de кътръ амфітеатрв сітвлакрвл Вінерії тзме: лві Enea, ші пріп ہртаре стръвзнеi Ромеї. Інтрата чеа маре ла речінтв ера de кътръ форв въ вестівівл веава 6 колвтне дн фадъ ші 4 дн латврі. Афаръ de ачестеа тбтъ ведереа de кътръ форв ера ліверъ, къчі de амжандо же пърціле вестівівлі се днтіндеа кътв вп портікв въ алте 6 колвтне. Acemine ші ведереа de кътръ амфітеатрв въ портікв de 20 колвтне din афаръ ші 26 din льзптрв. Нзтервіл колвтпелорв пе лвпг речіктвл латерал, de фіекаре парте ера de 44. Добе вестівівл латерале, впвлв din віа сакръ, ші алтвлv din царгра апвсъ конд. чеа дн льзптрвл речіктвлі. — La темпль днсвши се свіа пе 8 трептe. Фадата днплъ а темпльвлі авеа 10 колвтне dinainte ші кътв 20 de фіекаре латврі. Фіекаре пропаз ера

провъдств въ кътв 2 апте ші кътв 4 колвтне. Колвтнеле темпльвлі ера грое de $6\frac{1}{2}$ пічіоре ші днпале de 65, de opdine корінтикъ ші скапелате. — Ачестві темпль свтвос пътімі de вп incendіv каре се днтінплъ пе тімпль лві Macsenzі, днсь се реставрі de кътръ ачестві імператорів, ші фігвръ днтре edіфіціле прінципале алчетъдій пъпъ дн чеїmai de пе ہртъ anni ai імперівлі, преквтв търтврісеште Marcellіn*), Клад dianus ші Првденції**).

Dinaintea ачестві темпль кътръ форв спрвъсърітв (аша ка інтрата ла темпль се ръмпъ ліверъ) се edіфікъ de Macsenzі васіліка чеа маре, каре се декоръ маі дн ہртъ въ пътнеле лві Константінв*) (Basilica Constantiniiana). Рзінеле ачестві edіфіціц grandiosv вп враре ші астъзі пе спектаторі, въ тотв въ архітектура есте din тімпль deкъдиндеi. Фігвра лві есте апроне пъсрать въ о лвпітме de 288 пічіоре ші о льдітме de 238 пічіоре, днлдітмеа тзрілорв прінципалі есте de 90 пічіоре, еаръ а паве лонцітвдінале din тізлокв de 130 пічіоре. Інтервіл васілічі ера днпърдітв дн треi паві трапсверсе днтретъзіате de o паве лонцітвдінале пріп тізлокв. Інтрата ера днплъ, de кътръ ареа віеi сакре, ші de кътръ темпльвл Ромеї. О семіквполъ (apsis) пентрз трівпъ се афла din контра інтратеi днтьзів, ші алта din контра челеi din ہртъ. Атжтв de лат-

*) Hoc imperante (Maxentio) templum Romae arsit et fabricatum. Catalogus Imp. Rom. — Pantheum velut regionem teretem speciosa celsitudine fornicatam; elatosque vertices, qui scansilii suggestu surgunt, priorum principum imitamenta portantes, et urbis templum, forumque Pacis et Pompeii theatrum, et odeum, et stadium, aliaque inter haec decora urbis aeternae. Ammianus Marcellinus Libro XVI 13.

**) At sacram resonare viam mugitibus ante Delubrum Romae, colitur nam sanguine et ipsa More Deae; nomenque loci ceu Numen habetur. Atque Urbis, Venerisque pari se culmine tollunt Templa simulque geminis adolescentur thura Deabus. Prudentius in Symmachum lib. II. c. 218, et seqq.

***) Adhuc cuncta opera, quae magnifice construxerat (Maxentius), Urbis fanum atque Basilicam Flavii meritis patres sacravere. Aur. Victor de Caesar c. 40.

*) Vestibulum eius fuit, in quo Colossus centum viginti pedum staret ipsius effigie. Suetonius in Nerone c. 31. — Et colossum stantem atque suspensum per Detrianum architectum de eo loco, in quo uunc templum Urbis est, ingenti volumine, ita ut operi etiam elephantes XXIII exhiberet. Et quum hoc simulacrum post Neronis vultum, cui antea dicatum fuerat, Soli consecrasset, aliud tale Apollodoro architecto auctore facere Lunae molitus est. Spartianus in Hadriano. — Templum Romae et Veneris sub Hadriano in Urbe factum. Eusebius Chron. lib. II.

реа житратеі діптжів кіткі ші de ачелей din ہртъ се афла портічі ہлкіші. Ачеастъ васілікъ дестіпать аднпърілорз півліче, серві тай пе ہртъ de modelъ конструїдіспеі вісерічілорз крештіне. — Афаръ de ачеастъ грандіосъ васілікъ, тай фігіраз діп рангілія человорз діптжів атжтъ пептрз търіміа вітъ ші пептрз фримтсéда лорз: васіліка Ісліа діп форвлз челя таре, ші васіліка ہлпіа діп форвлз ліві Траіанз.

Ла колцвлз орієнталь алз васілічеі ліві Костантінз се житіндіа ареа чеа таре кз темплз Панчі, едіфікатз de Весніасіанз. Din ачеастъ ареъ се тречеа дрептз діп форвлз ліві Нерва, пітітз ші Forum Transitorium; пріп ачеста діп форвлз ліві Агустъ ші апоі діп форвлз ліві Траіанз, деспре каре атм ворытз діп зна din Еністолеле трактте. — Дела темплз Панчі каре фігіра діп тізловілз ачестеі реціспі, се пітіл зисьші реціспіа Templum Pacis, sive Via sacra.

ОМІЛ III NATУРА.

(Бртаре.)

II.

Аст-фель, цепіл зман а фост аменіндаг а се перде діп стагнаціоне ші паралісаціоне спірітвале, дакъ Провіденца оттіпотентъ, dіbінъ, н'ар фі інспірат атвічі падіспіле Европене д'о тішкаре позъ тарінітоасъ, каре ка зп сефлет віедзігоріз, а фост хотържт а ہлпіа отеніреа din летарціеа овосітоаре діп каре а къзат. Дар съ въгът de сеамъ ла о житпрецівраре admіравіль; Проведінца а алеев тот ачелаш тізлокз пептрз житівріеа отеніреа de авртісментіл секолелор барваре, каре ї-а арвікат діп варварісмъ, адектъ фапатісмъ діп кестіпне de релісіе а арвікат пе падіспіле Европене din житілітіа сочітъції класіче діп пречіпеціеле аднпчі ші овскаре але варварісмілзі секолелор de тізлок, апоі ші тот о idee de релісіе житрьдішешасть кз о таре житфервіпдеалъ ші кіар фапатісмъ а скос пе падіспіле Европене din житілітіа барбарз діп каре а фост акоперітэ піжпъ актъ, — Ез воіз съ ворвеск актъ de тішкареа імпенсь, естраординаріе каре, ка зп фвлцер аргътор, а пітрганс діндаръ тоате падіспіле крестіе din Европа, житпіогжіндзле ка съ шеаргъ а конкера

Моржжітвілз Сакръ din Палестіна din тжініле Са- рапінілор пекредінчиюші. Дар лікръ admіравіль, „отвіл пропвле ші Dsmezez діспвле“; отвіл ве- квлзі de тізлок ші-а пропвс а конкера Моржжіт ші Dsmezez, а діспвс ка съ конкереозе літтіл н'зоі ші інфініт фінде н'зоі фртмоасе ші фолосітоаре карі рътъсесерь асквссе ші пеквпосквте діп пър- ціле пътжітвлзі певізітате піжпъ актъ. Житр'а- девърз, репаштереа штіпделор, жичептвлзі пріті- тівв алз сочітъції модерне кз tendіпделе прогресіве ші штіпдіфіче каре о карактерісеагъ, ділатареа прогресівъ ші пемпчетатъ а доменевлзі штіпделор патврале тай кз сеамъ, жичепе din тітплз Крвчіацілор: Кінд атвічі оаменії вражд певржнд аз дескоперіт зері позі, кз анимале кз форме позі, кз пілантे кз фірі позі, атвічі с'а дештептатз квріозітатеа лор. Савандії сколастіці аз въгът къ се афъл пе пътжіт піште лікрърі despri карі н'з-а жівьдат Арістотеле ші Плато, фінд къ еі ہлпіші! н'з штіт пімік de ачеледа, атвічі аз въгът къ патврале тот е тай таре de кжт кърділе ліві Арістотеле; атвічі авторітатеа оарвъ а ліві Арістотеле а къзат, ші діп локзі лепевіе; спірітвлзі odixnindзсе пе піште kredingde оарвъ діп лікръріле патврале, с'а пъсніт зп спіріт de черчтаре персональ, есперітінте, de есамінаре ші d'o аналісъ методікъ; спірітвлзі отвілі а жичепт съ воіаськъ а авеа о контролъ асіпра ресвателор штіпдіфіче але алтора, а жичепт а се жіndoі de ачеса че ہлпіші! н'з въгът ші ہлпіші! н'з есамінат; житр'зі кважітз спірітвлзі счептісіст- лі (de жіndoіаль) с'а пъсн діп локзі спірітвлзі ав- торітъді ші kredingde оарвъ пе тропзл зманітъді ші ачеастъ diрекціоне модернъ а спірітвлзі зман о ведем діп кът-ва секоле тай пе ہртъ консолідатз, дебенітз о теоріе ші формзлат ہлп челеэрө формзле філософіче але ліві Cartesius (Descartes) каре-ші жичепе Картеа са вестіть кз аксіома „de omnibus debitantum est“ (тревзе съ пе жіndoіm de тоате лікръріле). Актъ с'а жіфьдішат жіайн- тса Европеанвлзі ші о тважітіе таре de обіекте але патвріе позі карі ле-а дескоперіт діп щеріле позі але Контиентвлзі веікіз ші поз, діп каймеліе ферічіте, зндз пътжітвлзі скоате о тважітіе de піланте пречіоасе ші de анимале фолосітоаре отвілі; ведереа ші гвстареа ачестор обіекте пъ- квте а інвентат допінца d'a ле поседа; актъ Ев- ропенії н'з пітят съ дежвне фъръ кафеа de Мока din Арабія, жіндзачітз кз захарвлз каре крепіте діп Амеріка, саз а веа чеаіз каре крещте Кіна, кз

ромъ каре провине din incialele Antile (India Ocidentala), саz а веa dint'o чеашкъ de порделан първ фъкътъ дп Kina, о чюколатъ фъкътъ din воаве de какао каре креште песте очеазъ Aтлантикъ, прегътътъ къз вапилъ каре креште дп India ориенталъ шi а се делекта dene дежънъ къз о дi гаръ, провенind din incela Havanna. Житр'адевъръ даkъ iea чине-ва дп deaproape въгарае de сеашъ tot пътримътълъ che тъпълъкъ зп отъ европеанъ чивилизатъ дитр'o zi, o съ вазъ къ тревъde decspiate тоате колдъръле пътълътълъ шi adspate тоате продъктеле лор, спре а пътъа ком-пънъе зп дежънъ шi зп dines въп ал въп отъ чивилисат de секолъл ал 19-леа! (Ba брта.)

СТЕФАНЮ ЧЕЛЮ МАРЕ ШI РАДОЛЮ ПРИНЦЮЛЮ РОМЪНІЕІ.

(Дп Nr. тр. чет. IV дп локъ de II.)

(Брмаре.)

V.

Че сгомотъ de арте? Че i астъ стрігаре?
Дп кастелъ пе поартъ, чине вине оаре?
Нъ свлт de ai поштрї, портъл лi стрълъв
Дар пе воиніе къпоскъ къс ротъні;
Къчи ротънълъ аре окi плiн de въпаie,
Тръпълъ de пътере шi фада вioаie;
Ка елъ пiнш поате палъшъ 'пвъртi,
Nici съ факъ калълъ спрітенъ а сърi.
Катъ везi тъ шатъ дар ei дитр' 'пкась,
А лвi Radu Doamnъ шi фiкai алеасъ. —
Azi свлтедi каптiвe, Ттефанд аз дпвiнс
Kiap шi domълъ востръ паретi къ e прiнс.
Свлт тримъс ачесте возъ а въ сплne;
Въ гътiдi Прiнцесъ а венi а пътъ,
Фржъ нв въ фiль, Domълъ теб e въп.
Респектадi оноареа фрептълъ ротънъ.

VI.

Mii de kandelatъре ла Свчава 'п кврте
Свлт апrince, іаръ хорiле пълкъте

Pedакторъ республикъторiв
IAКОБЗ МДРЪШАН.

Маzика ле свлъ, тоцi съ веселескъ,
Житр'адевълъ тесеi квнеле ротескъ ;
Шi фiеште чине пентръ Domъл inkiпъ.
Шi тириесаi тъндръ, жвлъ ка о zinъ,
Каре стънд ла масъ лъпгъ domълъ eі
Неварсъ din okii 'шi paze de скъптеi.
Кепа чеа de азръ акът есте плiнъ,
Domълорiлъ тире о азкъ-'амънъ.
Ла зпраеа воастръ ез въ твълътескъ,
Шi ал церiи вине ка шi воi дорескъ,
Съ пе-ажътъ чериълъ а о bidé таре.
Оаспецii стрiгъ тра! къ федi zimvitoare.
Дъпъ чинъ, 'п салъ хора с'ав квпринъ,
Фетеле шi жанii de тъниi съ дiнъ стръпе;
Легъпъндъ съ тiшкъ акът дитр'о парте.
Пе локъ став о клiпъ, тъпълъ 'пклештате
Падiнъ ле ръдикъ, din pichioare татъ,
Житрапоi съ 'птоарпъ, кътiпелъ къ тактъ.
Оареле 'ппльчере своръ iвте ръпите;
Челе de 'птрiстаре свлт язвi тi квтпите.
Азрора язве, paze ревърсънд,
Серварса сплendidъ о bezи diспърънд.

VII.

Лвiна стёва попдiи ревърса лътiпъ,
Фiломiца тiкъ кончерта 'пгi'дидъ;
Пе-алор арiпioаре Зефiрiи винорi,
Адъчea профътme de ne mii de Flori.
Пъсторескълъ ввчiтъ iнтре вразi дп вали
Ръсна, ах! doina, къпtekълъ de жале,
Че 'п initъ 'п свfлетъ адъкънд фiорi
Окii фанъ съ версе, ферынци лъкътiорi....
Ох! асфелъ de саръ е дитрътътоаре,
Кънд аветъ дп враде поi фiпца, каре
О iвiтi; т' атвчea тоате ле вiтътъ
Ла дiрерi неказарi пiчi тai квчетътъ.
Житъ ачеле оаре, вай! свлт трекътоаре
Шi 'п дръмъле вине, грiжъ тi 'птрiстаре !!
Аниi лецеа фiреi дат' зп черiз сенiнъ,
Вiфоръ, въптърi реле, фврiоасе винъ. —

(Ba брта.)

Ediçiaea шi тiпарiлъ лвi
IOANE ГОТI.